

Aanbevelingenlijst handreiking Infectiepreventie in de jeugdgezondheidszorg

1 Handhygiëne

1.1 Momenten

- ☐ Pas handhygiëne toe, gebaseerd op de WHO:
 - voor contact met een cliënt;
 - voor een aseptische/schone handeling;
 - na contact met lichaamsvloeistoffen;
 - na cliënt met de cliënt;
 - na aanraken/contact met de directe omgeving van de cliënt;
 - na het uittrekken van handschoenen en andere persoonlijke beschermingsmiddelen.
- ☐ Was de handen:
 - als de handen zichtbaar vuil zijn of plakkerig aanvoelen;
 - na het toiletbezoek;
 - voor en na (het bereiden van) eten;
 - na het snuiten van de neus;
 - na het hoesten of niezen in de handen;
 - na schoonmaakwerkzaamheden;
 - na contact met (huis)dieren.
- ☐ Zie voor handhygiëne rondom vaccineren de [RVP-richtlijn Uitvoering](#).

1.2 Technieken handhygiëne

- ☐ Desinfecteer de handen volgens de instructie Handdesinfectie van de WHO. Handdesinfectie is de eerste keus vergeleken met handen wassen.

- ☐ Randvoorwaarden/aandachtspunten hierbij zijn:
 - Gebruik handdesinfectiemiddel altijd op droge en zichtbaar schone handen.
 - Wrijf je handen met handdesinfectiemiddel tot alles helemaal is opgedroogd.
 - Het is van groot belang dat alle delen van de handen, inclusief de polsen, worden gedesinfecteerd. Volg het gebruikersvoorschrift van het middel voor de juiste concentratie, de juiste hoeveelheid en de juiste inwerktijd.
 - Voorkom misbruik en/of drinkgevaar van handdesinfectiemiddelen.
- ☐ Handen die zichtbaar vuil zijn, moeten gewassen worden met water en zeep volgens de instructie Handen wassen van WHO.
- ☐ Raak draaiknoppen van kranen bij het dichtdraaien niet direct aan. Gebruik hiervoor een papieren wegwerphanddoekje of een stuk schoon keukenpapier.
- ☐ Verzorg de handen met een huidverzorgingsmiddel op het moment dat dit de verdere werkzaamheden niet in de weg staat, bijvoorbeeld voor de (lunch)pauze of aan het einde van de dag en thuis.
- ☐ Gebruik huidverzorgingsmiddelen volgens aanwijzing van de fabrikant. Houd hierbij het volgende aan:
 - Breng niet te veel crème per keer aan. Houd een hoeveelheid ter grootte van een streepje crème over de lengte van het laatste vingerkootje van de wijsvinger aan.
 - Breng liever een aantal keren per dag een dunne laag crème aan, dan een of twee keer een heel dikke laag.
- ☐ Gebruik handcrème uit een persoonsgebonden tube of dispenser en gebruik een crème die goed in te wrijven is.
- ☐ Dek bij een niet-intacte huid (zoals sneetjes en wondjes) de huid af met een waterdichte pleister.
- ☐ Bij een open huid (niet af te dekken door een pleister) en/of eczeem: ga naar de huisarts en/of stem af met de bedrijfsarts over inzet of (tijdelijke) aanpassing van de werkzaamheden.

1.3 Middelen

- ☐ Gebruik vloeibare zeep uit een zeepompje en raak het tuitje niet aan. Gebruik geen zeep in vaste vorm.

- ☐ Gebruik geen desinfecterende zeep.
- ☐ Gebruik stromend kraanwater.
- ☐ Gebruik een schone papieren handdoek of een schoon stuk keukenpapier voor het drogen van de handen na het wassen van de handen.
- ☐ Gebruik een handdesinfectiemiddel dat voldoende effectief is voor de cliëntenpopulatie/doelgroep/micro-organisme(n).
- ☐ Gebruik alleen handdesinfectiemiddelen die wettelijk zijn toegelaten door het Ctgb of ECHA, of die een handelsvergunning hebben als geneesmiddel van het CBG.
- ☐ Hou handdesinfectiemiddelen buiten het bereik van cliënten/kinderen.
- ☐ Gebruik geen handdesinfectiemiddelen in de vorm van spray, verstuiver of een geïmpregneerd wegwerpdoekje.
- ☐ Zorg dat een handdesinfectiemiddel aanwezig is bij de werkzaamheden, zodat handhygiëne op de noodzakelijke momenten kan worden toegepast.
- ☐ Het bijvullen van zakflacons en andere dispensers met zeep of handdesinfectiemiddelen is niet toegestaan.
- ☐ Gebruik handdesinfectiemiddel dat een terugvettend bestandsdeel bevat.

2 Persoonlijke hygiëne medewerker

2.1 Kleding(accessoires)

- ☐ Draag kleding(accessoires) die voldoen aan onderstaande eisen:
 - dagelijks schoon gewassen;
 - onbedekte onderarmen;
 - gladde stof.

- ☐ Was kleding altijd met een volledig wasprogramma.
- ☐ Was kleding machinaal op:
 - een temperatuur van 60 °C;
 - en anders een temperatuur van 40 °C;
 - bij voorkeur daarna strijken of machinaal drogen.
- ☐ Draag de kleding, zoals een vest, gesloten tijdens cliëntencontact.
- ☐ Verschoon kleding direct bij zichtbare verontreiniging. Zorg voor een reserveset schone werkkleding.

2.2 Sieraden, onderarmen, haar en nagels

- ☐ Stel een infectiepreventiebeleid op met daarin de regels over het naleven van de aanbevelingen over nagelverzorging en het dragen van sieraden, accessoires en/of (medische) hulpmiddelen aan handen en onderarmen en waarborg de naleving hiervan binnen de organisatie.
- ☐ Draag geen sieraden, accessoires, lange mouwen of (medische) hulpmiddelen aan handen en onderarmen volgens de afspraken in het infectiepreventiebeleid.
 - Voorbeelden zijn: (gladde) ringen, armbanden, polshorloges, piercings, braces, spalken, kousen, gips of silversplint.
- ☐ Zorg dat de nagels goed verzorgd, glad en kortgeknipt zijn.
- ☐ Draag geen nagellak, nagelversieringen (het versieren van je nagels met nagellak, glitters, steentjes of stickers), gelnagels en/of kunstnagels aan de vingernagels.
- ☐ Draag haar uit het gezicht en draag lang haar (over de schouder) bijeengebonden of opgestoken dusdanig dat het niet in contact kan komen met de cliënt.

- ☐ Het dragen van een sjaal, hoofddoek, capuchon en overige hoofddeksels is toegestaan, mits deze:
 - tijdens de uitvoering van de werkzaamheden niet in contact kan komen met (de omgeving van) de cliënt of met cliëntmateriaal;
 - wordt verschoond bij het begin van elke dienst en direct bij zichtbare verontreiniging.
- ☐ Zorg voor een kortgeknipte baard/snor die niet in contact kan komen met de cliënt.
- ☐ Piercings, oorbellen, kettingen, haaraccessoires en andere sieraden mogen niet in aanraking kunnen komen met de cliënt.

Hoesten en niezen

- ☐ Nies en hoest in een papieren zakdoek en gooi die daarna weg. Was hierna de handen. Is dit niet mogelijk, hoest of nies dan in de elleboog en niet in de handen.

3 Persoonlijke beschermingsmiddelen

3.1 Disposable handschoenen (niet-steriel)

- ☐ Draag in ieder geval disposable handschoenen:
 - bij het sorteren van de vuile was;
 - bij het afnemen van de hielprik;
 - bij mondonderzoek;
 - bij het reinigen en/of desinfecteren van voorwerpen of oppervlakken waar lichaamsvloeistoffen op zitten;
 - bij risico op overdracht van (pathogene) micro-organismen via de handen van de medewerker op indicatie bij specifieke infectieziekten;
 - bij het reinigen en desinfecteren van verpleegkundige materialen, medische hulpmiddelen en oppervlakken.
- ☐ Maak beleid of en wanneer er handschoenen worden gedragen tijdens lichamelijke onderzoeken.

- ☐ Gebruik handschoenen met een CE-markering volgens de Europese Verordening persoonlijke beschermingsmiddelen (EU) 2016/425 en die voldoen aan de NEN-normen zoals beschreven in de SRI-richtlijn Persoonlijke beschermingsmiddelen in de langdurige zorg.
- ☐ Gebruik handschoenen niet als vervanging voor handhygiëne.
- ☐ Was of desinfecteer handschoenen niet.
- ☐ Pas handhygiëne toe voor het aantrekken en na het uittrekken van handschoenen.
- ☐ Gebruik handschoenen alleen voor de handeling waarvoor je ze aandoet, doe ze daarna weer uit. Laat handschoenen tijdens het dragen zo min mogelijk in contact komen met omgevingsmaterialen zoals contactpunten (telefoons, deurknoppen), apparatuur, toetsenborden, cliëntendossiers, schrijfgerei, etc.
- ☐ Gebruik handschoenen altijd maar één keer.
- ☐ Draag geen twee paar handschoenen over elkaar.
- ☐ Let bij het uittrekken van handschoenen op het volgende:
 - Pak een plooi aan de buitenkant van de handschoen, niet te dicht bij de rand van de manchet.
 - Trek de handschoen binnenstebuiten over de vingers uit.
 - Pak de handschoen in de palm van de andere hand of werp deze in de afvalbak.
 - Pak de andere handschoen bij de rand van de manchet en trek deze binnenstebuiten om de eerste handschoen heen.
 - Werp de handschoenen weg in de afvalbak.
 - Pas handhygiëne toe.
- ☐ Vervang handschoenen tussendoor als je handelingen in volgorde van vuil naar schoon doet.
- ☐ Gebruik handschoenen bij voorkeur direct uit de doos. Als dit niet kan, bewaar ze dan in een afsluitbaar zakje (ziplock). Bewaar ze niet in je (broek)zak of los in de tas.

- ☐ Zie voor de eisen waar handschoenen aan moeten voldoen [module 1 van de SRI-richtlijn Persoonlijke beschermingsmiddelen](#).

3.2 Mondneusmaskers

Maskers

- ☐ Draag een chirurgisch mondneusmasker type IIR bij risico op spatten van lichaamsvloeistoffen in het gezicht.
- ☐ Draag minimaal een chirurgisch mondneusmasker type IIR bij contact met cliënten met een infectieziekte die voornamelijk wordt overdragen via druppels.
- ☐ Draag minimaal een chirurgisch mondneusmasker type II als uitscheiding van micro-organismen uit de mondkeelholte of neus van de medewerker naar cliënt voorkomen moet worden.
- ☐ Draag een FFP2-ademhalingsbeschermingsmasker (zonder uitademingsventiel) bij contact met cliënten met een infectieziekte die voornamelijk aerogeen wordt overdragen, zoals tuberculose (tbc). Voor de indicatie kan contact worden opgenomen met de behandelaar of deskundige infectiepreventie van de GGD.
- ☐ Raak het mondneusmasker bij het afzetten alleen aan bij de elastieken of touwtjes. Raak de binnen- en buitenkant van het masker niet aan.
- ☐ Zorg voor een goede aansluiting van het masker op het gezicht/gelaat. Draag het masker met de metalen strip op de neus en druk na plaatsen de metalen strip op de neus vast. Gooi het masker na gebruik direct weg. Het masker is voor eenmalig gebruik. Bewaar het masker niet in de kleding en draag het nooit los om de hals.
- ☐ Pas handhygiëne toe na contact met de voorzijde van het masker en na het afzetten van het masker.
- ☐ Zie voor de eisen waar maskers aan moeten voldoen [module 1 in de SRI-richtlijn Persoonlijke beschermingsmiddelen](#).

4 Reinigen en desinfecteren, en omgang en opslag van materialen

4.1 Reinigen en desinfecteren

Technieken reinigen

- ☐ Maak duidelijke afspraken over wie verantwoordelijk is voor welk schoonmaaktaken.
- ☐ Gebruik een reinigingsschema. Zie de bijlage voor een voorbeeldreinigingsschema.
- ☐ Geef iedereen die reinigt instructies over:
 - de manier van schoonmaken;
 - de middelen die ze hiervoor moeten gebruiken;
 - het gebruik van persoonlijke beschermingsmiddelen.
- ☐ Reinig eerst 'droog' (afstoffen, stofzuigen) en daarna 'nat' (vochtig doekje, stomen, dweilen).
- ☐ Reinig van 'schoon' naar 'vuil' en van 'hoog' naar 'laag'.
- ☐ Maak alleen schoon met middelen die ook daadwerkelijk als schoonmaakmiddelen worden verkocht, zoals allesreiniger. Gebruik de middelen volgens de instructies. Deze instructies staan op de verpakking of zijn verkrijgbaar bij de leverancier.
- ☐ Meng een schoonmaakmiddel nooit met andere (schoonmaak)middelen. Menging vermindert de werkzaamheid en geeft een slechter resultaat. Bij mengen met bleekhoudende middelen kunnen giftige gassen ontstaan.
- ☐ Draag handschoenen bij het reinigen van voorwerpen of oppervlakken waar lichaamsvloeistoffen op (kunnen) zitten. Kan uw kleding bij het reinigen in contact komen met lichaamsvloeistoffen? Draag dan ook een wegwerpschort. Gooi de handschoenen en het schort weg na het reinigen en was de handen.

Schoonmaken materialen en middelen

- ☐ Gebruik schone reinigingsmaterialen.
- ☐ Vervang reinigingsmaterialen als deze zichtbaar vuil zijn.
- ☐ Was reinigingsmaterialen zoals moppen en doeken na gebruik op 60 °C. Laat ze daarna drogen, aan de lucht of in een wasdroger. Of gebruik wegwerpmaterialen en gooi deze direct na gebruik weg.
- ☐ Maak schoonmaakmaterialen die niet in de wasmachine kunnen en niet direct na gebruik weggegooid worden, zoals emmers en trekkers, na gebruik schoon. Spoel ze af met water. Droog ze daarna af of laat ze drogen door de materialen omgedraaid op een schone ondergrond te leggen (emmers) of op te hangen (trekkers).
- ☐ Laat natte reinigingsmaterialen na gebruik nooit in emmers achter om te voorkomen dat micro-organismen uitgroeien.
- ☐ Zijn de reinigingsmaterialen die handmatig worden gereinigd gebruikt bij het opruimen van bloed of andere lichaamsvloeistoffen met zichtbare bloedsporen? Dan moeten ze nadat ze zijn schoongemaakt ook worden gedesinfecteerd.
- ☐ Gebruik bij elke schoonmaakbeurt nieuw sopwater. Vervang het sop bij zichtbaar vuil. Gooi het sopwater direct weg na het schoonmaken.
- ☐ Gebruik alleen stofzuigers met stoffilters en vervang deze filters zo vaak als de fabrikant voorschrijft.
- ☐ Gebruik en was microvezeldoekjes volgens de instructie op de verpakking of zoals vermeld op de website van de fabrikant. Vervang de microvezeldoekjes na circa 150 keer wassen, of eerder als dat op de verpakking staat aangegeven.
- ☐ Berg schoonmaakmiddelen en -materialen op in een daarvoor bestemde, aparte opslagruimte.
- ☐ Hang bezems, vloer- en raamtrekkers en vergelijkbare schoonmaakmaterialen zodanig op dat ze de grond niet raken. Op deze manier drogen ze beter.
- ☐ Zorg ervoor dat een uitstortgootsteen aanwezig is waar vuil water in wordt weggegooid en materialen gemakkelijk kunnen worden schoongemaakt.

- ☐ Bewaar gevaarlijke stoffen (zoals schoonmaakmiddelen) gescheiden van voedingsmiddelen.
- ☐ Sla gevaarlijke schoonmaakmiddelen, zoals ammoniak, op volgens de instructies op de verpakking of volgens de instructies van de leverancier. Zorg dat derden er niet bij kunnen.

Desinfecteren

- ☐ Desinfecteer alleen als er eerst is gereinigd. Desinfecterende middelen werken onvoldoende als iets nog nat, vuil of stoffig is.
Er zijn een aantal toegelaten middelen die in één handeling zowel schoonmaken als desinfecteren. Dit staat dan in het gebruiksvoorschrift. Gebruik je zo'n middel? Dan is schoonmaken voordat je dit middel gebruikt uiteraard niet nodig, tenzij er sprake is van ernstige vervuiling. Hierbij is schoonmaken vooraf wel nodig.
- ☐ Desinfecteer alleen met middelen die zijn toegestaan door het Ctgb of ECHA voor gebruik in Nederland. Zie de paragraaf Technieken en toegestane middelen voor meer informatie. Gebruik de middelen volgens de instructie en indicaties op de verpakking.
- ☐ Draag bij het desinfecteren altijd wegwerphandschoenen en pas handhygiëne toe. Draag ook een beschermend schort als uw kleding vervuild kan raken met het bloed of andere lichaamsvloeistoffen.
- ☐ Desinfecteer een oppervlak of voorwerp als er bloed of een andere lichaamsvloeistof met zichtbare bloedsporen op zit. Dit geldt ook als het bloed er al lang op zit; ook in oud bloed kunnen micro-organismen overleven. Daarnaast is desinfecteren nodig bij bepaalde infectieziekten. Dit zal dan worden aangegeven door een arts of deskundige infectiepreventie.
- ☐ Desinfecteer schoonmaakmaterialen als ze zijn gebruikt voor het reinigen van oppervlakken of voorwerpen met bloed of andere lichaamsvloeistoffen.
- ☐ Controleer in het actueel gebruiksvoorschrift of het middel:
 - geschikt is voor het 'materiaal' (bijv. harde oppervlakken); en
 - effectief is tegen micro-organismen die u wilt doden (gebruik bijvoorbeeld een middel dat effectief is tegen virussen bij verontreiniging met bloed). Bespreek dit eventueel met een arts of deskundige infectiepreventie.

- ☐ Gebruik een desinfecterend middel altijd volgens het gebruiksvorschrift.

4.2 Opslag van materialen

- ☐ Houdt u zich bij het bewaren en vervoeren van vaccins aan de [RVP-richtlijn Vaccinbeheer](#).
- ☐ Controleer indien van toepassing de houdbaarheidsdatum van de materialen maandelijks en vóór gebruik. Gebruik de materialen niet na deze datum.
- ☐ Sla de materialen hygiënisch en overzichtelijk op, zodat de producten schoon blijven en de houdbaarheidsdatum gemakkelijk gecontroleerd kan worden. Hanteer het fife-principe (first in, first expired).

4.3 Communicatiemiddelen, onderzoeksmaterialen en speelgoed

Communicatiemiddelen

- ☐ Gebruik communicatiemiddelen alleen met schone handen en niet tijdens cliëntwerkzaamheden zoals lichamelijk onderzoek.
- ☐ Reinig communicatiemiddelen:
 - periodiek volgens vaste afspraak binnen de jgz-organisatie;
 - na contact met lichaamsvloeistoffen;
 - na contact met handschoenen.
- ☐ Desinfecteer communicatiemiddelen alleen op indicatie, zie module 4.1.
- ☐ Gebruik alleen reinigings- en desinfectiemiddelen die geschikt zijn voor het reinigen en desinfecteren van communicatiemiddelen.

Onderzoeksmaterialen en speelgoed

- ☐ Zorg dat alle gebruikte onderzoeksmaterialen en speelgoed gemaakt zijn van materiaal dat goed te reinigen is, en zo nodig goed te desinfecteren is.
- ☐ Gebruik disposable onderzoeksmaterialen eenmalig en gooi ze daarna weg.
- ☐ Weegschalen, meetbakken en onderzoekskussens worden na elke cliënt (na afloop van een consult) gereinigd, tenzij er een handdoek of papieren onderlegger is gebruikt waar het kind op lag.
- ☐ Reinig gebruikte andere onderzoeksmaterialen waarbij (mogelijk) contact is met lichaamsvloeistoffen na afloop van elk consult.
- ☐ Onderzoeksmaterialen waarbij geen (mogelijk) contact is met lichaamsvloeistoffen worden periodiek gereinigd, bijvoorbeeld elke maand. Voorbeelden zijn weegschalen die zijn gebruikt bij een consult voor 4-18 jaar en meetlinten.
- ☐ Maak speelgoed direct schoon bij zichtbare vervuiling.
- ☐ Maak (baby)speelgoed dat tijdens het consult in de mond gaat na elke cliënt schoon. Reinig speelgoed dat in de wachtkamer ligt elke dag.
- ☐ Maak ander speelgoed periodiek schoon, bijvoorbeeld elke maand.
- ☐ Vervang beschadigde onderzoeksmaterialen en speelgoed meteen.
- ☐ Desinfecteer onderzoeksmaterialen en speelgoed alleen op indicatie, zie module 4.1.

5 Accidenteel bloedcontact

Prik-, bijt-, snij-, spat- en krabaccidenten

- ☐ Ontwikkel een protocol voor prik-, bijt-, snij-, spat- en krabaccidenten (door implementatie van de landelijke richtlijn Prikaccidenten) en stel uw medewerkers hiervan op de hoogte.

Het is van belang werknemers goed voor te lichten over de risico's en vooral hoe deze zoveel mogelijk te voorkomen.

- ☐ Beschrijf hier in ieder geval de volgende stappen:
 1. Laat het wondje goed doorbloeden.
 2. Spoel het wondje (of de slijmvliezen) met water of fysiologisch zout.
 3. Ontsmet het wondje (slijmvliezen **niet**) met een wonddesinfecterend middel, voorzien van een RVG-nummer.
 4. Dek het wondje af.
 5. Meld het accident direct.

Neem in het protocol de contactgegevens op van de personen/instantie(s) aan wie het accident gemeld moet worden en waar 24/7 specifieke expertise en deskundige hulp beschikbaar is om het accident te laten beoordelen en zo nodig behandeling in gang te zetten. Maak zo nodig onderscheid tussen meldingen binnen en buiten kantooruren. Ook moet aandacht zijn voor nazorg.

- ☐ Bij melding wordt een risico-inschatting gemaakt en worden eventuele vervolgstappen bepaald. Noteer hiervoor de volgende gegevens:
 - de personen die bij het accident zijn betrokken;
 - het type verwonding (bijv. prik- of bijtwond, is er sprake van een bloeding);
 - het materiaal waarmee/de wijze waarop iemand verwond is (bijvoorbeeld het type naald in het geval van een prikaccident, of diepte van een bijtwond).
- ☐ Registreer en analyseer periodiek de incidenten/risicovolle situaties.

Veilig werken met medische hulpmiddelen

- ☐ Voorkom prikaccidenten door het beschikbaar stellen van veilige naalden of veiligenaaldsystemen en bloedafnamesystemen en een goede instructie over (en toezicht op) juist gebruik.
- ☐ Het werken met veilige naalden is een wettelijke verplichting. Gebruik veiligenaaldsystemen met een ingebouwde beveiliging.

- ☐ Verbod op recappen: zet hoesjes nooit terug over de naald (dit is wettelijk verboden).
- ☐ Buig, breek of manipuleer naalden nooit tijdens gebruik, tenzij de instructie van de fabrikant dit toestaat.

Omgang met en afvoer van scherpe voorwerpen

- ☐ Zorg dat de naaldcontainer tijdens het prikken binnen handbereik van de medewerker staat.
- ☐ Plaats naaldcontainers buiten het bereik van cliënten.
- ☐ Gooi naalden en andere scherpe wegwerpinstrumenten die de huid of slijmvlies doorboren direct na gebruik in een naaldcontainer met het UN-keurmerk. Gooi het scherpe afval **nooit** in een gewone afvalcontainer.
- ☐ Vervang naaldcontainers wanneer ze tot de maximale vullijn (= 2/3 gevuld) vol zitten. Sluit het deksel, bewaar de containers altijd in een gesloten ruimte en lever de volle naaldcontainer in volgens het protocol van uw instelling. Zet direct een nieuwe naaldcontainer neer.

Vaccinatie hepatitis B

- ☐ Maak een beleid voor het aanbieden van een hepatitis B-vaccinatie aan medewerkers die een risico lopen op hepatitis B.

6 Besmettelijke aandoeningen bij medewerkers en kinderen

6.1 Besmettelijke aandoeningen bij medewerkers

- ☐ Zorg dat er voor medewerkers een procedure is voor het melden van infectieziekte(n) met een infectierisico voor cliënten. Hierin moet het volgende vermeld worden:
 - welke infecties relevant zijn en gemeld moeten worden;
 - bij wie de medewerker de melding moet doen (bijvoorbeeld de leidinggevende of bedrijfsarts);
 - wie er beslist over het al dan niet staken van de werkzaamheden;
 - wie er beslist over het hervatten van de werkzaamheden;
 - het risico op beroepsgebonden infectieziekten. Informeer medewerkers over deze risico's.
- ☐ Stel een vaccinatiebeleid op voor medewerkers waarin ten minste een procedure is opgenomen voor het in kaart brengen van de immuun- en vaccinatiestatus van medewerkers (vanaf indiensttreding). Aandachtspunten hierbij zijn:
 - het aanbieden van aanvullende maatregelen bij een ontoereikende immuun- en vaccinatiestatus;
 - een specifiek beleid voor medewerkers met een verhoogd risico (bijvoorbeeld zwangeren);
 - het regelmatig toetsen aan actuele wet- en regelgeving op het gebied van vaccinatie.

6.2 Besmettelijke aandoening bij een kind

Algemeen

- ☐ Zie voor maatregelen en wering bij een specifieke infectieziekte de [LCI-richtlijnen](#). Maak binnen de organisatie afspraken over bij welke klachten cliënten geweerd kunnen worden.
- ☐ Volg voor vaccinatie van ziekte kinderen de [RVP-richtlijn Uitvoering](#).

- ☐ Als een kind achteraf toch ziek blijkt te zijn geweest, besteed dan extra aandacht aan reinigen en zo nodig desinfecteren van de onderzoeksmaterialen, instrumentarium, speelgoed en oppervlakken.

MRSA en BRMO

- ☐ Een kind met MRSA of een andere BRMO kan in principe worden onderzocht en/of behandeld, zowel op locatie als thuis.
- ☐ Besteed extra aandacht aan handhygiëne en het reinigen van instrumenten en oppervlakken na het bezoek.
- ☐ Als het mogelijk is, plan een cliënt met MRSA/BRMO aan het einde van het spreekuur.
- ☐ Aanvullende infectiepreventiemaatregelen zijn alleen nodig bij handelingen/onderzoek waarbij sprake is van intensief contact met huid en/of lichaamsvloeistoffen. Een deskundige infectiepreventie kan hierin adviseren.
- ☐ Bij een huisbezoek is het belangrijk dat de medewerker(s) extra op de basishygiënemaatregelen letten zoals handhygiëne. Gebruik bijvoorbeeld een schone keukenrol om de handen te drogen in plaats van een gemeenschappelijke gebruikte handdoek.

7 Hygiënisch werken

7.1 Omkleden en verschonen van cliënten

- ☐ Laat ouders/verzorgers zoveel mogelijk hun eigen kind(eren) omkleden en verschonen.
- ☐ Instrueer ouders zelf een handdoek mee te nemen voor op het aankleedkussen. Zorg dat er altijd een paar reservehanddoeken beschikbaar zijn.
- ☐ Zorg voor een verschoonplaats in de buurt van een kraan met vloeibare zeep en papieren doekjes.
- ☐ Zorg dat het aankleedkussen van glad en afwasbaar materiaal is dat gereinigd kan worden met water en allesreiniger.

- ☐ Reinig het aankleedkussen na elke cliënt **of** vervang de handdoek na elke cliënt.
- ☐ Gebruik voor het schoonmaken kant-en-klare schoonmaakdoekjes of allesreiniger verdund met water in een sprayflacon (en ververs dit dagelijks).
Billendoekjes e.d. zijn niet geschikt om het verschoonkussen mee schoon te maken.
- ☐ Vervang het aankleedkussen direct als het beschadigd is.
- ☐ Zorg dat het aankleedkussen direct wordt gereinigd en eventueel gedesinfecteerd als er lichaamsvloeistoffen op zijn gekomen.
- ☐ Zorg voor een luieremmer of een *no touch*-afvallemmer (bijvoorbeeld met pedaal).

7.2 Wasgoed

- ☐ Verzamel en verplaats vuile was in een wasmand of zak.
- ☐ Was met een volledig wasprogramma.
- ☐ Zorg dat vuil wasgoed dezelfde dag nog wordt gewassen.
- ☐ Was met bloed vervuild textiel op tenminste 60 °C (of minimaal 40 °C en droog het wasgoed in een droogtrommel).
- ☐ Houd schone was gescheiden van vuile was.
- ☐ Draag handschoenen bij het sorteren van de vuile was of was de handen direct na het sorteren van de was.
- ☐ Doet een extern bedrijf de was? Maak duidelijke afspraken over het wasprogramma en het af- en aanleveren van wasgoed.

7.3 Afval

- ☐ Leeg afvalbakken als ze bijna vol zijn of minstens een keer per dag en zorg voor een schone afvalbak. Spreek voor het legen van professionele damesverbandcontainers met de leverancier een geschikte termijn af.
- ☐ Sluit zakken goed en gooi ze direct in afvalcontainers. Plaats geen afval naast afvalcontainers.
- ☐ Verzamel etensresten direct na het gebruik van maaltijden in afsluitbare afvalbakken.
- ☐ Verzamel glas en ander gevaarlijk afval, zoals scherpe mesjes, apart.
- ☐ Druk geen lucht uit de volle afvalzak (bijvoorbeeld om de zak makkelijker te sluiten); ziekteverwekkers kunnen zich ook via de lucht verspreiden.

7.4 Dierplaagbeheersing en huisdieren

- ☐ Voorkom of beperk plekken waar plaagdieren kunnen binnenkomen, schuilen of nestelen door het nemen van technisch-bouwkundige, hygiënische en bedrijfsmatige maatregelen.
- ☐ Voorkom of beperk de aanwezigheid van water en voedsel(resten) door het nemen van technisch-bouwkundige, hygiënische en bedrijfsmatige maatregelen.
- ☐ Schakel bij overlast een deskundige dierplaagbeheerser in. Gebruik zelf geen bestrijdingsmiddelen.
- ☐ Laat huisdieren niet toe, met uitzondering van hulp- of blindengeleidehonden.

7.5 Hygiëne bij huisbezoek en op externe locaties

- ☐ Neem bij een huisbezoek, afhankelijk van de werkzaamheden, de volgende materialen mee:
 - handdesinfectiemiddel;
 - persoonlijke beschermingsmiddelen (handschoenen, mondneusmaskers en eventueel beschermende kleding);
 - reinigings- en desinfectiemiddelen voor instrumentarium of neem gebruikte materialen mee in een afsluitbare zak om op de eigen werkplek te kunnen reinigen en desinfecteren;
 - materialen die nodig zijn bij vaccineren, zoals een naaldcontainer.

- ☐ Op externe locaties, zoals groepsvaccinaties:
 - Zorg dat op de locatie een handenwasgelegenheid met stromend water, vloeibare handzeep, wegwerphanddoekjes en een afvalcontainer aanwezig is.
 - Zorg voor een vloer die schoon, splintervrij, stroef en goed te reinigen is.
 - Zorg voor werkbladen van een glad, niet-absorberend materiaal dat goed te reinigen is, zoals roestvrij staal of kunststof.
 - Zorg dat het meubilair van een niet-absorberend materiaal is en goed te reinigen.
 - Neem afhankelijk van de werkzaamheden de volgende materialen mee:
 - koelbox met koelelementen (voor het vervoeren van vaccins, volgens [RVP-richtlijn Vaccinbeheer](#));
 - handdesinfectiemiddel met pomp;
 - persoonlijke beschermingsmiddelen, zoals beschermende kleding, handschoenen, mondneusmaskers;
 - medische materialen, zoals (oor)thermometer, bloeddrukmeter, stethoscoop;
 - veilige naalden en naaldcontainer met medische transportdozen;
 - reinigings- en desinfectiemiddel voor instrumentarium;
 - benodigdheden zoals een EHBO-koffer, matten (om eventueel liggend vaccinatie aan te bieden), tafelpapier, bekkentjes, watten, pleisters en vuilniszakken.

8 **Bouw en inrichting**

8.1 **Algemeen bouw en inrichting**

- ☐ Richt ruimtes zo in dat schoonmakers overal bij kunnen.
- ☐ Zorg voor een afgesloten afvallemmer met voetbediening in elke ruimte waar personen komen (ook toiletten).
- ☐ Zorg voor voldoende verlichting om schoon te maken en het resultaat te kunnen zien.
- ☐ Zorg dat het meubilair, de vloeren en alle materialen, bijvoorbeeld speelgoed of toetsenbord, goed te reinigen zijn.
- ☐ Plaats op strategische plekken een afvalbak met vuilniszak.

8.2 **Binnenlucht**

- ☐ Zorg voor voldoende ventilatie voor het aantal mensen dat in de ruimte verblijft en voor de activiteiten die in de ruimte plaatsvinden.
- ☐ Controleer bij het veranderen van de functie van een ruimte of de ventilatievoorziening nog voldoende is voor het maximaal aantal personen dat in de ruimte kan verblijven.
- ☐ Zorg voor goed werkende ventilatievoorzieningen, zodat er altijd voldoende wordt geventileerd. Blokkeer geen ventilatieroosters of -ventielen. Gebruik de mechanische ventilatievoorziening volgens de instructie van de fabrikant.
- ☐ Zorg voor een zichtbare instructie hoe voldoende moet worden geventileerd als de ventilatie door de gebruiker van de ruimte zelf moet worden geregeld.
- ☐ Maak roosters en ventielen schoon bij zichtbaar vuil. Onderhoud de mechanische ventilatievoorziening, inclusief filters, volgens de instructie van de fabrikant of verhuurder en vermeld de schoonmaakfrequentie in een schoonmaakschema.

- ☐ Lucht een ruimte ongeveer 10 à 15 minuten als de lucht niet meer fris ruikt (bijvoorbeeld in de pauze of na een bijeenkomst met een groep mensen). Lucht ook als er veel vocht in de ruimte is.
- ☐ Voorkom dat de temperatuur lager dan 15 °C wordt in een ruimte waar mensen verblijven.
- ☐ Zorg voor voldoende ventilatie als luchtreinigers worden gebruikt. Luchtreinigers zijn geen vervanging voor ventilatie.
- ☐ Zorg voor een goed onderhoudsprotocol en voer dit uit.

8.3 Inrichting ruimtes

Toiletten

- ☐ Zorg dat de vloer en wanden geen vocht kunnen opnemen en gemakkelijk schoon te maken zijn tot een hoogte waar urine tegenaan kan spatten.
- ☐ Zorg voor een wastafel met stromend water, een zeepdispenser, een afgesloten afvalcontainer met voetbediening en papieren wegwerphanddoekjes om de handen te drogen.

Keuken voor medewerkers

- ☐ Zorg dat de vloer splintervrij en stroef is en goed schoon te maken.
- ☐ Zorg dat het aanrechtblad glad is en dat de wand boven het aanrechtblad glad is tot een hoogte waar water en etenswaren tegenaan spatten. Zo zijn het blad en de wand gemakkelijk schoon te maken.
- ☐ Zorg ervoor dat de keuken of het keukenblok gescheiden is van sanitaire voorzieningen.
- ☐ Zorg voor een wastafel met stromend water, een zeepdispenser, een afgesloten afvalcontainer met voetbediening en papieren wegwerphanddoekjes.

(Medische) behandelruimtes en spreekkamers

- ☐ Zorg dat de vloer splintervrij en stroef is en goed schoon te maken.
- ☐ Maak werkbladen van een glad, niet-absorberend materiaal dat goed te reinigen is.
- ☐ Zorg dat de behandeltafel of -stoel van een niet-absorberend materiaal is gemaakt dat goed te reinigen is.
- ☐ Zorg voor een handenwasgelegendheid met:
 - een wastafel met stromend water, en bij voorkeur een no-touch kraan;
 - een zeepdispenser en een houder met papieren wegwerpdoekjes;
 - een dispenser of pompje voor handdesinfectiemiddel.
- ☐ Plaats een afgesloten afvalcontainer met voetbediening.
- ☐ Plaats een naaldcontainer met een UN-keurmerk in de ruimte.
- ☐ Zorg voor afsluitbare kasten voor de opslag van (medische) materialen.
- ☐ Zorg dat de volgende materialen aanwezig zijn:
 - persoonlijke beschermingsmiddelen
 - reinigingsmiddelen en desinfecterende middelen

Mobiele units

- ☐ Zorg dat al het meubilair en alle materialen van een niet-absorberend, goed te reinigen materiaal zijn gemaakt.
- ☐ Zorg voor een wastafel met stromend water, een zeepdispenser, een dispenser voor handdesinfectiemiddel en handdoekjes. Gebruik bij voorkeur wegwerphanddoekjes.
- ☐ Plaats een afgesloten afvalcontainer met voetbediening in de ruimte.

- ☐ Zorg voor voldoende ventilatiemogelijkheden in de mobiele unit (zie module 8.2).
- ☐ Zorg dat de volgende materialen aanwezig zijn:
 - persoonlijke beschermingsmiddelen
 - reinigingsmiddelen en desinfecterende middelen
- ☐ Zorg dat instructies voor het gebruik van beschermende middelen tijdens het legen van septische putten (septic tanks) aanwezig zijn.
- ☐ Zorg voor instructies waarin staat aangegeven wanneer de ruimte opnieuw gebruikt mag worden nadat een (mogelijk) besmettelijke cliënt in de unit is geweest.

Colofon

Dit is een uitgave van:

Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu

Landelijk Centrum Hygiëne en Veiligheid

Postbus 1 | 7200 BA Bilthoven

E-mail: lchv@rivm.nl

Web: www.lchv.nl